

SE PRESENTASJONENE FRA Forskerverksted UNGID25

Gardermoen, 19.11.25

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Velkommen til Forskerverksted UNGiD25

- I samarbeid mellom Distriktssenteret og Barentssekretariatet

Praktisk informasjon

- Foto
- Rømningsveier
- Praktisk informasjon
- Utsjekk

Program for dagen:

09.00 Kaffe og noe å bite i

09.20 Velkommen ved Distriktssenteret

09.30 Presentasjonsrunde

09.40 Innlegg fra mucf.se (digitalt), UIT, Oslo Met. Spørsmålsrunde

10.20 Kaffepause

**10.40 Innlegg fra, Nordlandsforskning, Barentssekretariatet, Distriktssenteret.
Spørsmålsrunde**

11.20 Lunsj

12.10 Gruppearbeid

14.10 Deling i plenum med rom for refleksjon

14.55 Oppsummering av dagen og veien videre

15.00 Takk for i dag

Ønsket resultat og spørsmål gruppearbeid

- *Vi har identifisert relevante kunnskapsbehov og prioritert forskningsspørsmål for videre kunnskapsutvikling*

Spørsmål 1:

- Hvilke tema og tilhørende forskningsspørsmål mener du er viktige å få mer kunnskap om?
- Hvorfor er det viktig å få mer kunnskap om temaet.

Spørsmål 2:

- Hvilke tema og tilhørende forskningsspørsmål mener du er viktigst å prioritere og hvorfor?

Klara Johansson

MUFC - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Unga på landsbygder

Klara Johansson

Platsens betydelse: Unga
på landsbygd

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

- Produserer og formidler kunnskap om unges levevilkår og sivilsamfunnets vilkår.
- Fordeler statlige bidrag som gir store og små organisasjoner mulighet til å drive virksomhet.
- Finansierer og formidler internasjonale samarbeid for unge å jobbe som frivillig, studere eller praktisere i et annet europeisk land.

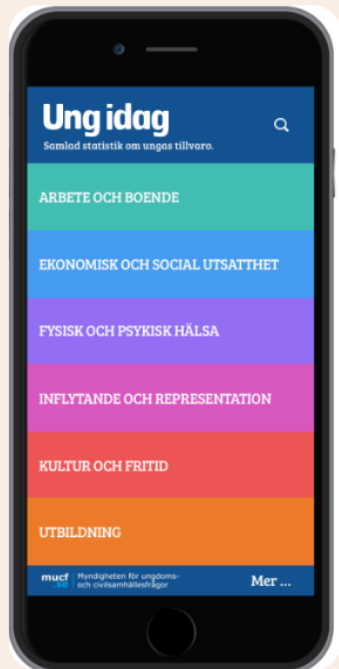
Myndigheten finns i Växjö och Stockholm och har cirka 130 medarbetare.

Det ungdomspolitiska uppföljningssystemet

1

2

3

Fokus 25: Olika plats – olika liv.
Unga och socioekonomisk
ojämlikhet

Fokus 24: Platsens betydelse –
unga på landsbygd

Fokus 23: Lokala variationer i
arbetet med unga som varken
arbetar eller studerar

Fokus 22: Ungas ekonomiska
levnadsvillkor

Fokus 21: Ungas
samhällsengagemang

Fokus 20: Sexuella trakasserier i
skolmiljö

Fokus 19: Ungas möjlighet till
inflytande på lokal nivå

Attityd- och värderingsstudie

- 2024
- 2018
- 2013
- 2007

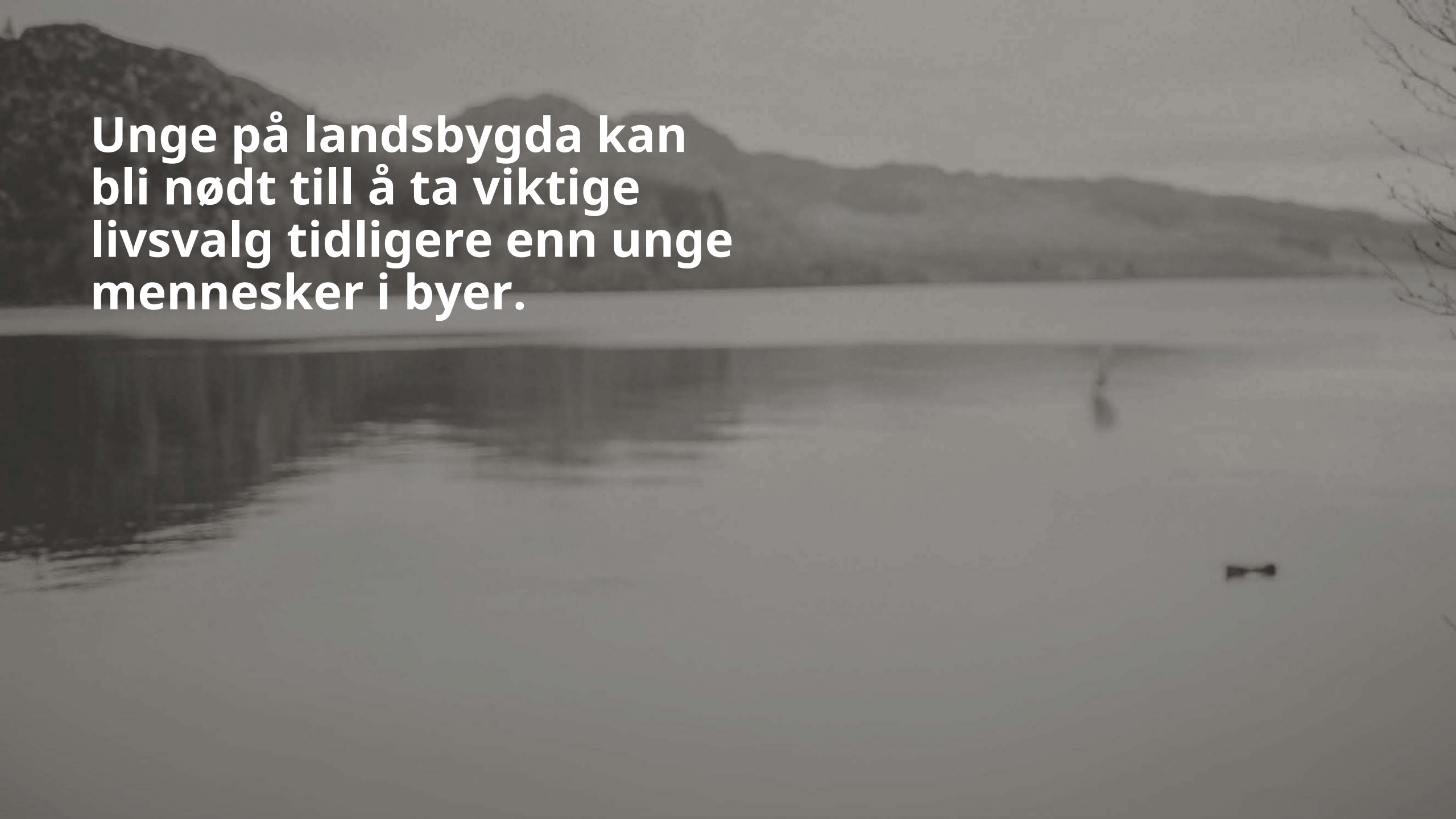
Fokus 24- Platsens betydelse: Unga på landsbygd

Metod

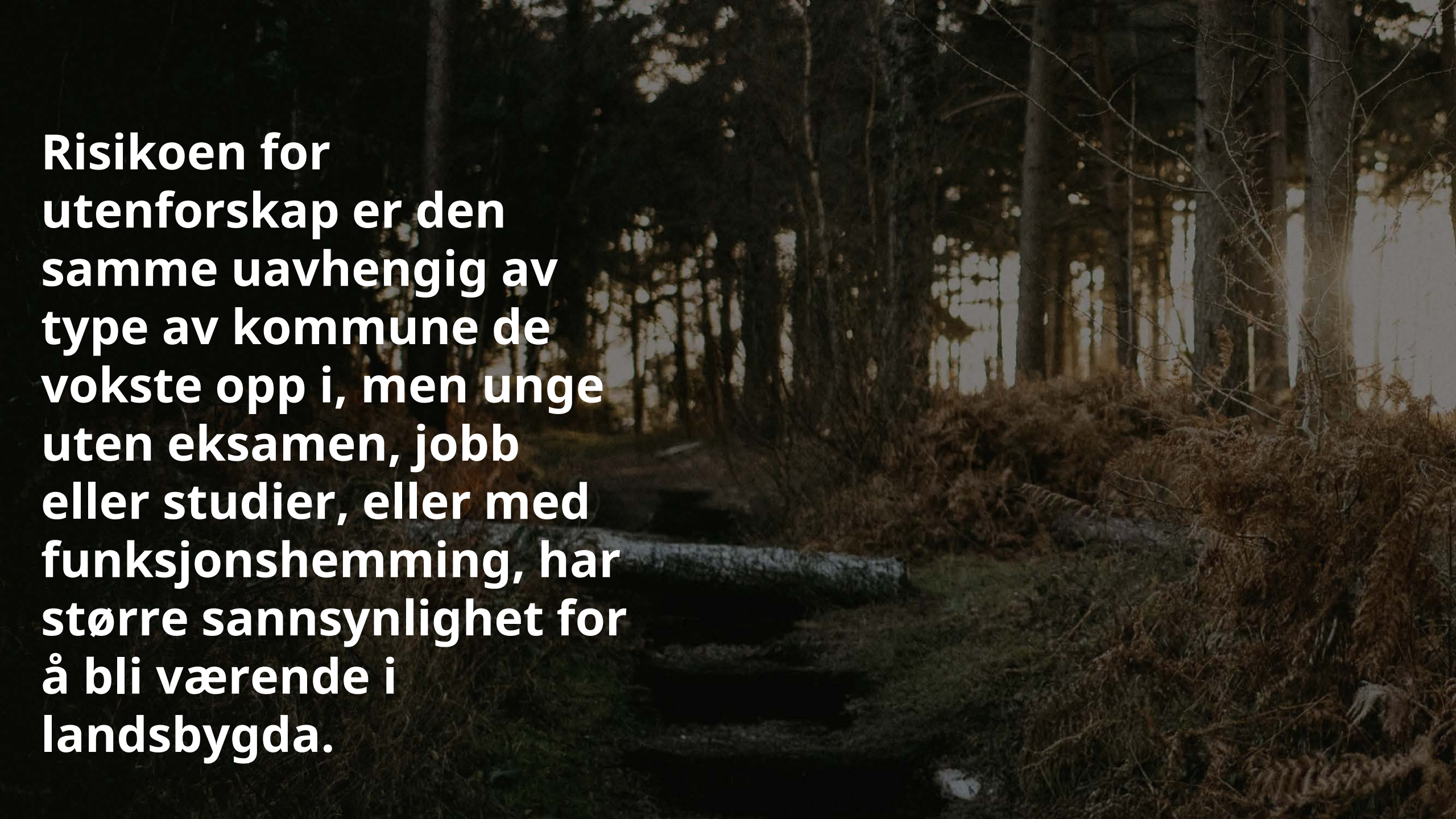
- Registerdata från Statistiska Centralbyrån (SCB) för unga 16-25 år gamla i Sverige
- MUCF:s Nationella ungdomsenkät 2021 för unga 16-25 år gamla i Sverige
- Fokusgruppsintervjuer, unga 13-18 år gamla, i 6 landsbygdskommuner av olika karaktär, i hela Sverige

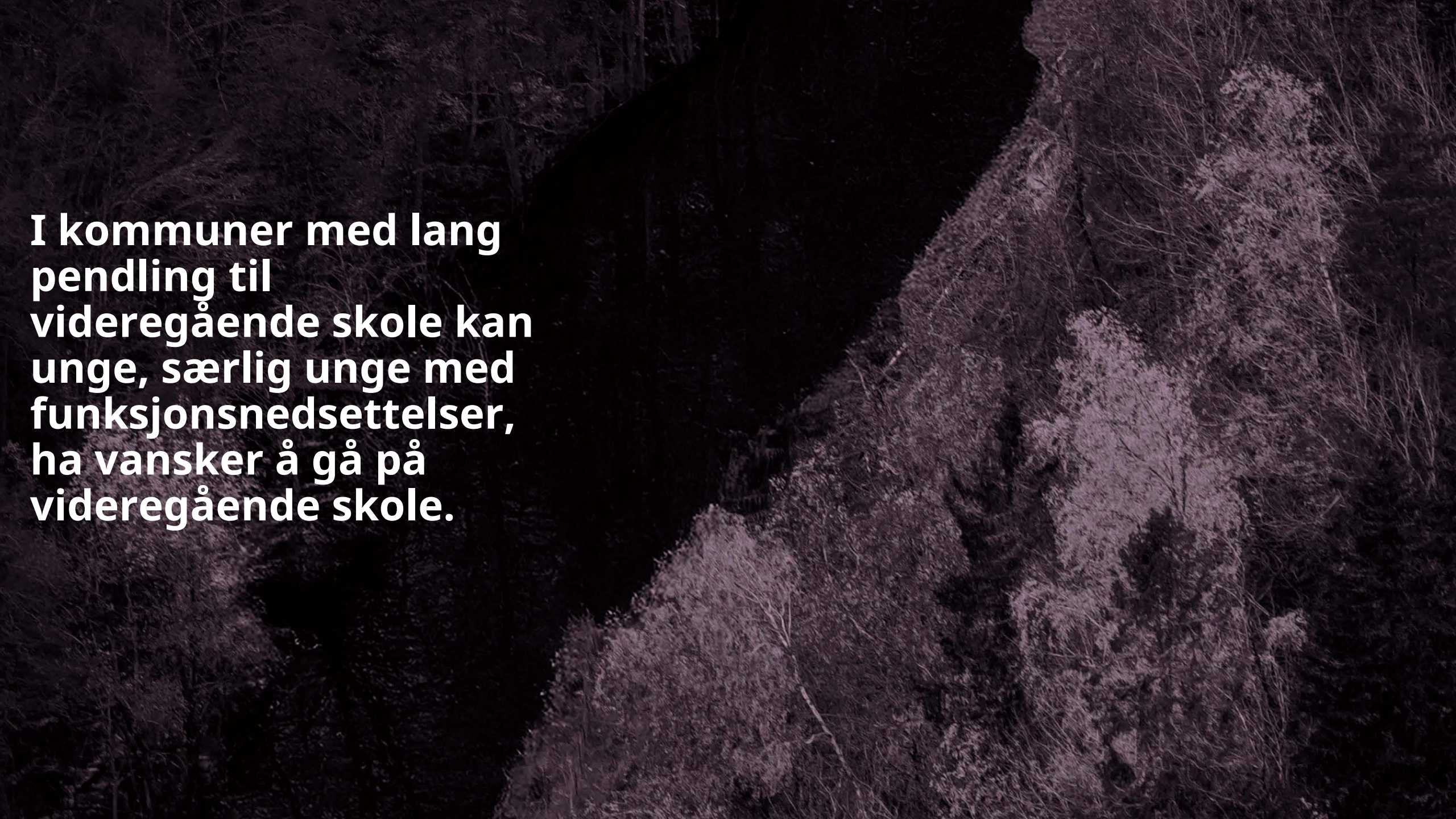
Unge på landsbygda setter pris på hjembygda sin, men ønsker seg et større utvalg av fritidsaktiviteter og bedre tilgang til transport.

**Unge på landsbygda kan
bli nødt til å ta viktige
livsvalg tidligere enn unge
mennesker i byer.**

**Risikoen for
utenforskap er den
samme uavhengig av
type av kommune de
vokste opp i, men unge
uten eksamen, jobb
eller studier, eller med
funksjonshemming, har
større sannsynlighet for
å bli værende i
landsbygda.**

**I kommuner med lang
pendling til
videregående skole kan
unge, særlig unge med
funksjonsnedsettelse,
ha vansker å gå på
videregående skole.**

Rapporten viser att i landsbygda i Sverige...

- ... har unge færre muligheter for fritids- og kulturaktiviteter.
- En lavere andel unge føler seg involvert i samfunnet, spesielt jenter.
- Dårligere tilgang til offentlig transport.
- En lavere andel som sier de har god tilgang til helsetjenester og god fysisk helse.
- En litt høyere andel med funksjonsnedsettelse.
- Litt flere som står utenfor både arbeid og studier.
- Omtrent samme antall tar eksamen fra videregående skole, men færre fortsetter studiene, og de som har eksamen fra videregående skole flytter oftere.
- Flere som studerer yrkesfaglige programmer.
- Høyere andel som har jobb etter videregående.
- Høyere andel som har god årsinntekt fra jobben.
- Vanlig med ekstrajobber i skoletiden. Bedre mulighet for trygghet i nærmiljøet.
- Beskriver positiv sosial samhörighet i området.
- Bedre mulighet til å finne bolig (sammenlignet med storbyer).

Genom kunskap och stöd gör vi nytta för Sveriges unga och för det svenska civilsamhället.

mucf

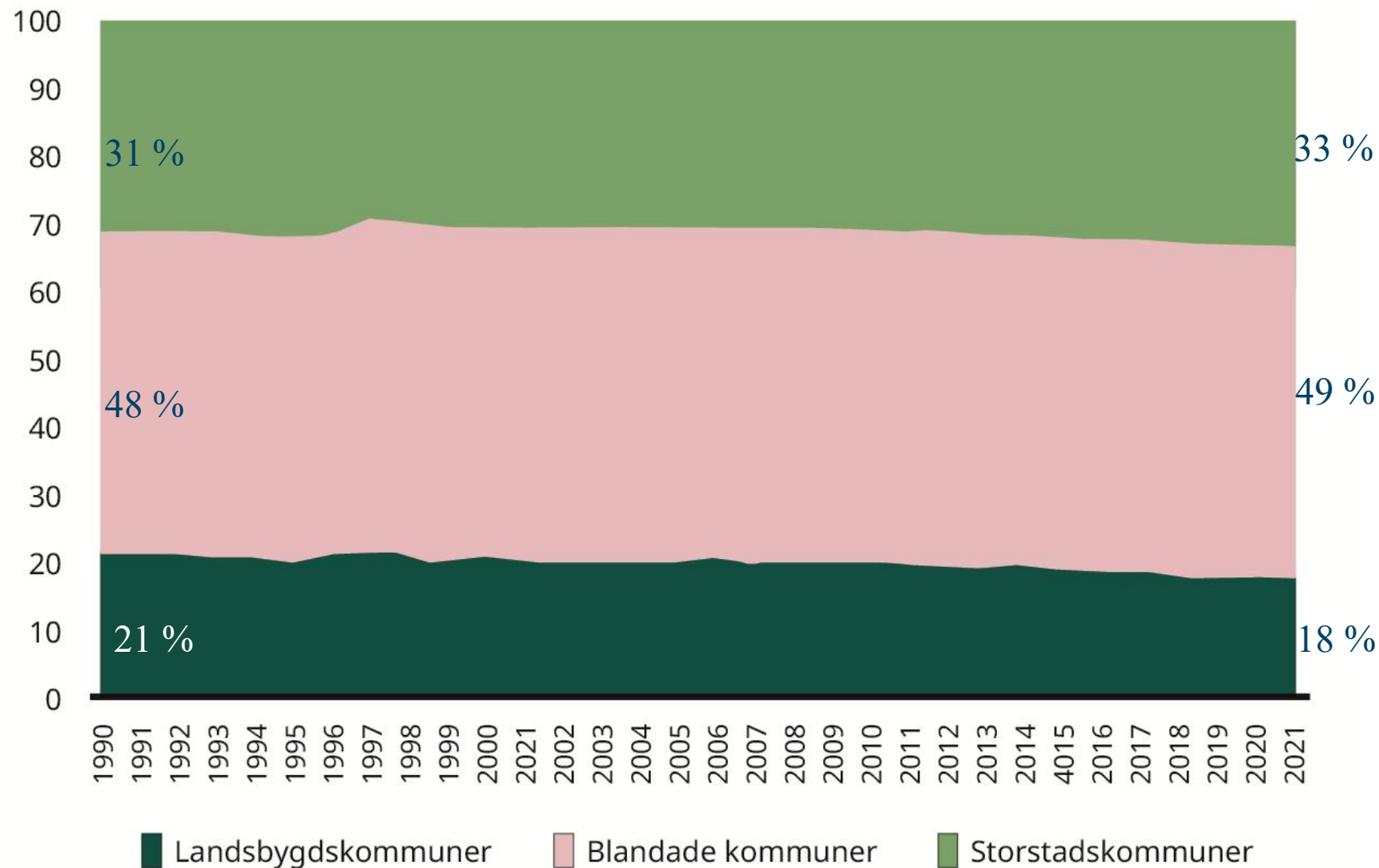
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

EXTRAMATERIAL

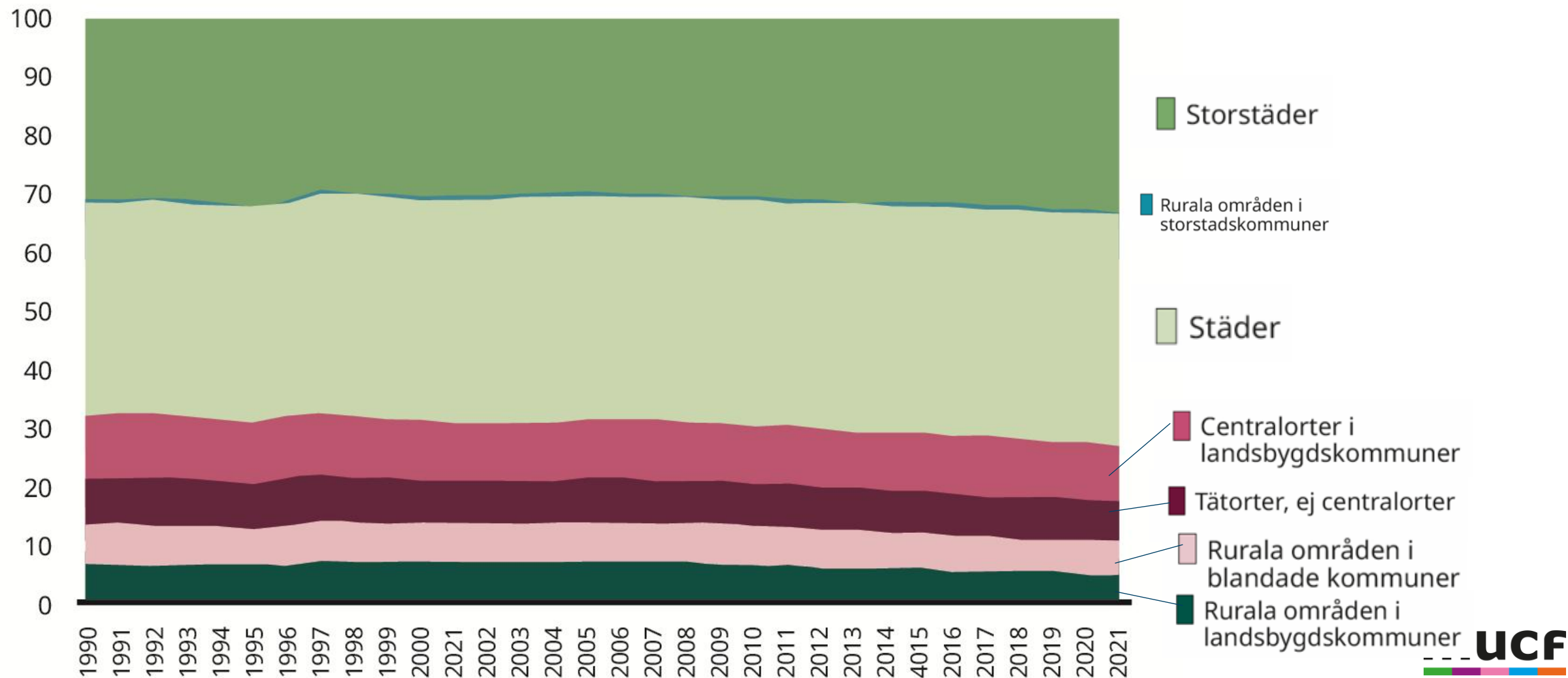
Var bor unga i Sverige (ålder 16-25)?

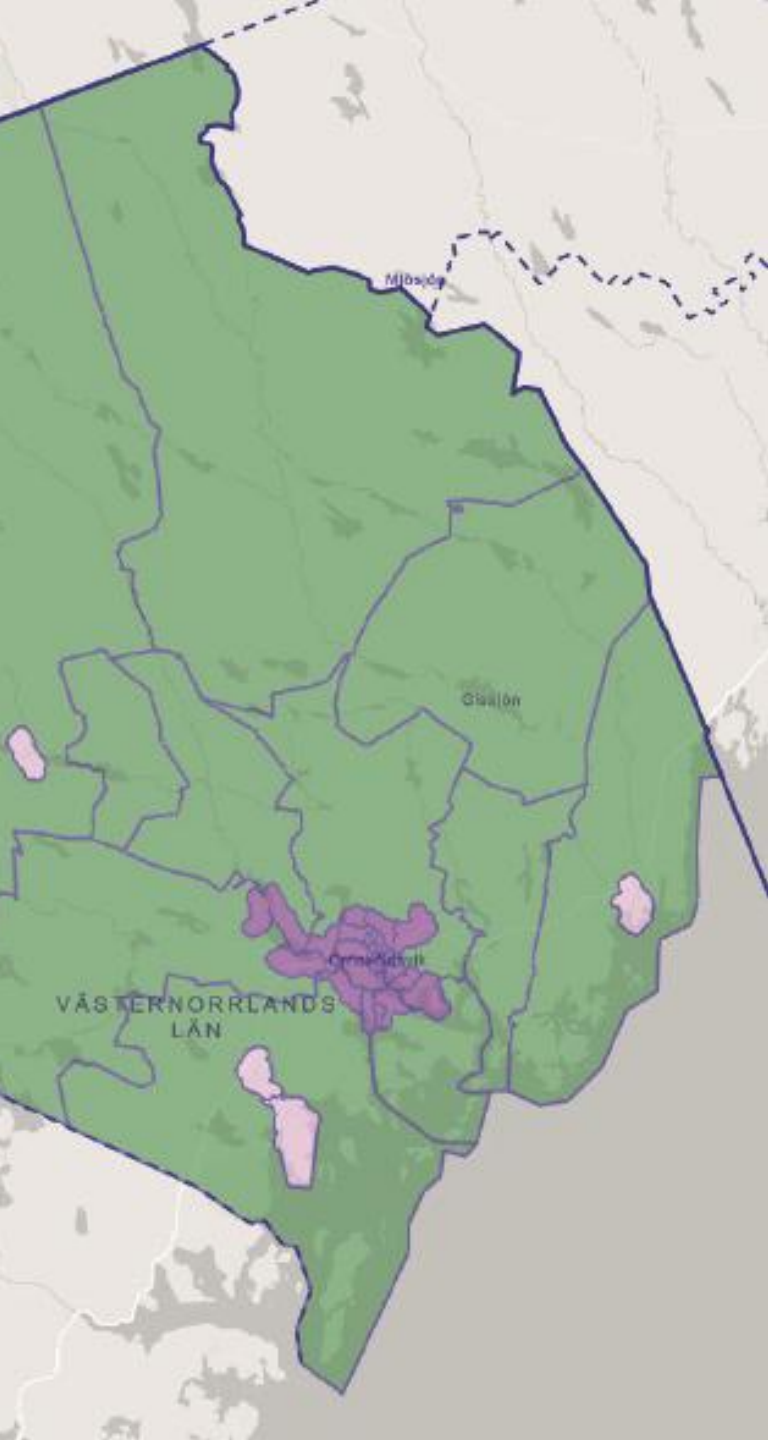
Procent

Var bor unga i Sverige (ålder 16-25)?

Procent

Vad menar vi med landsbygd?

Kommunindelning enligt Tillväxtverket

Landsbygdskommuner: 18 procent av unga 16-25 år

Blandade kommuner: 49 procent av unga 16-25 år

Storstadskommuner: 33 procent av unga 16-25 år

Områdestyper: boendeområden med ca 1 500 invånare

Rurala = områden utanför tätorter

Tätort som inte är centralort

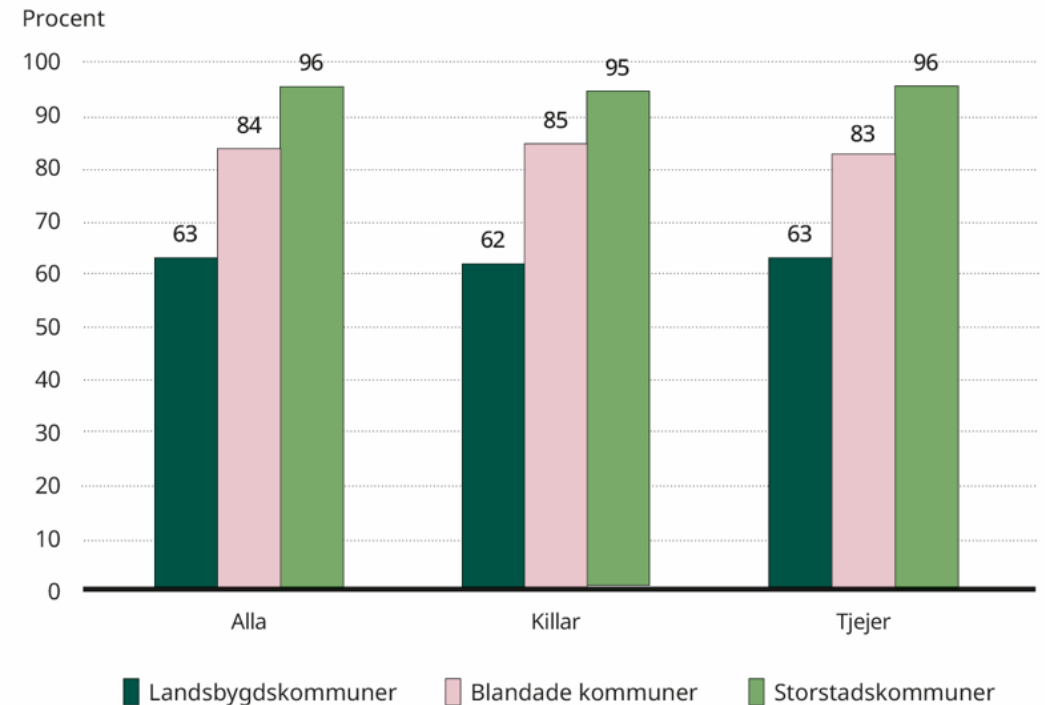
Kommunens centralort

Hemort

- Unga i landsbygdskommuner beskriver sin hemort både positivt och negativt.
- Många beskriver hemorten som händelselös och att aktiviteter läggs ner.
- ...men också som lugn, trygg och med social sammanhållning.
- I landsbygdskommuner rapporterar högre andel unga att de känner sig trygga i sitt bostadsområde, men
 - det gäller framför allt unga utanför tätorterna
 - skillnaderna mellan killar och tjejer är större än mellan stad och landsbygd
- Unga i landsbygdskommuner och blandade kommuner anger oftare att de har möjlighet att hitta ett bra boende, jämfört med i storstadskommuner.

Unga som anger god tillgång till kollektivtrafik

- Bland unga i landsbygdskommuner anger 63 procent att de har god tillgång till kollektivtrafik, att jämföra med 84 procent i blandade kommuner och 96 procent i storstadskommuner.

Unga om fritid och kultur

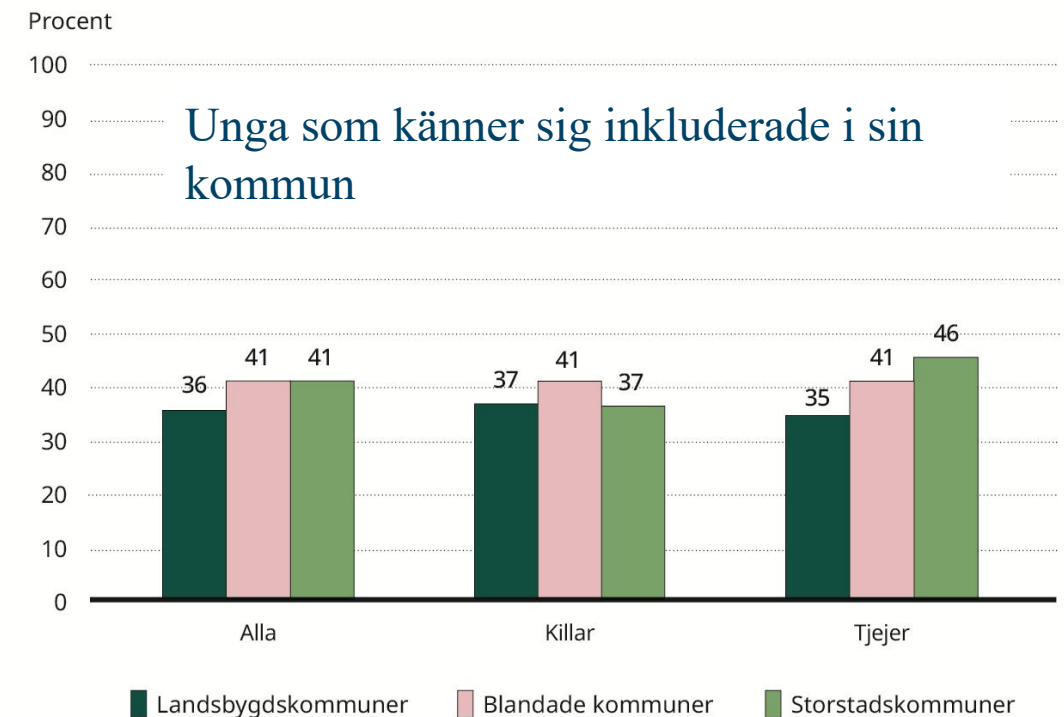
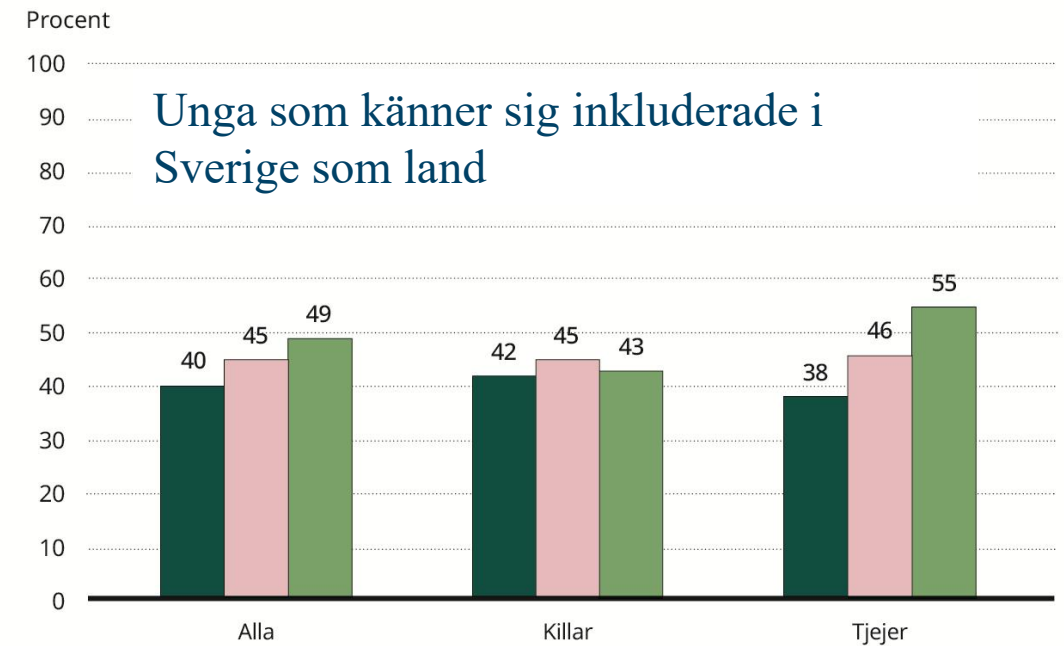
- I landsbygdskommuner tycker 71 procent att de har goda möjligheter till fritidsaktiviteter, att jämföra med 82 procent i storstadskommuner.
- I landsbygdskommuner tycker 49 procent att de har goda möjligheter till kulturaktiviteter, att jämföra med 71 procent i storstadskommuner.
- Fritid betyder kravlöshet, att göra saker som de mår bra av och som ger dem energi.
- Att köra epa* är inte bara ett sätt att ta sig till fritidsaktiviteter utan också för många en fritidsaktivitet i sig.
- Unga i landsbygder anser att det saknas aktiviteter som är utformade efter deras önskemål, tider eller ålder.

Hälsa och funktionsnedsättning

- I landsbygdskommuner har 16 procent av unga 16-25 år självrapporterad funktionsnedsättning, jämfört med 13 procent i blandade kommuner och storstadskommuner.
- Unga med funktionsnedsättning flyttar i lägre grad från hemkommunen.
- Nedsatt fysisk hälsa är något vanligare i landsbygdskommuner och rurala områden.
- I landsbygdskommuner anger 88 procent att de har god tillgång till vård, att jämföra med 97 procent i storstadskommuner.

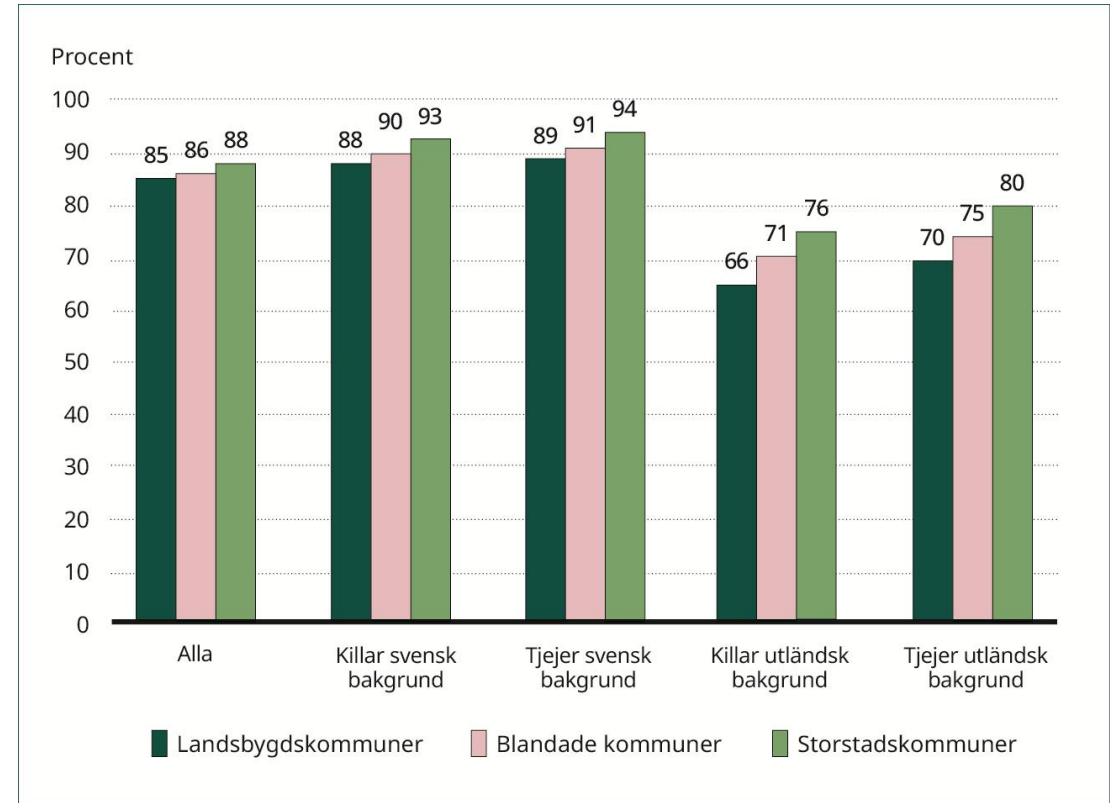
Unga om delaktighet

- Unga i landsbygder vill vara delaktiga i kommunens beslut kring satsningar som rör deras fritid. De vill att politiker kommer till dem och frågar om deras åsikter, till exempel i skolan.
- Tjejer i landsbygdskommuner anger i lägre grad att de känner sig inkluderade i Sverige och i sin kommun, jämfört med tjejer i andra kommuntyper (se diagram)
- Valdeltagande minskat bland unga med utländsk bakgrund - i alla typer av områden och alla kommuntyper

Examen grundskola + gymnasium

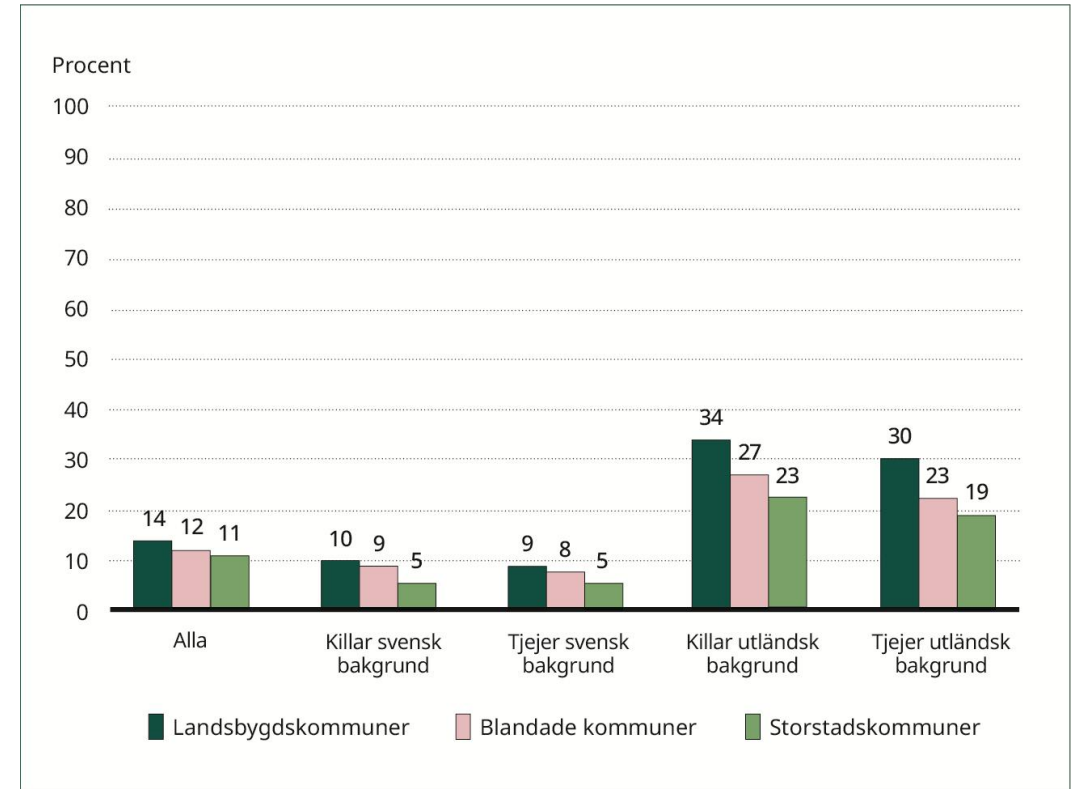
- ↓
- Bland unga i landsbygdskommuner är det något högre andel som inte får gymnasiebehörighet
 - Ungefär lika många börjar ändå gymnasiet oavsett kommuntyp

Andel som fick gymnasiebehörighet av alla som gick ut grundskolan 2021, oavsett ålder

Examen grundskola + gymnasium

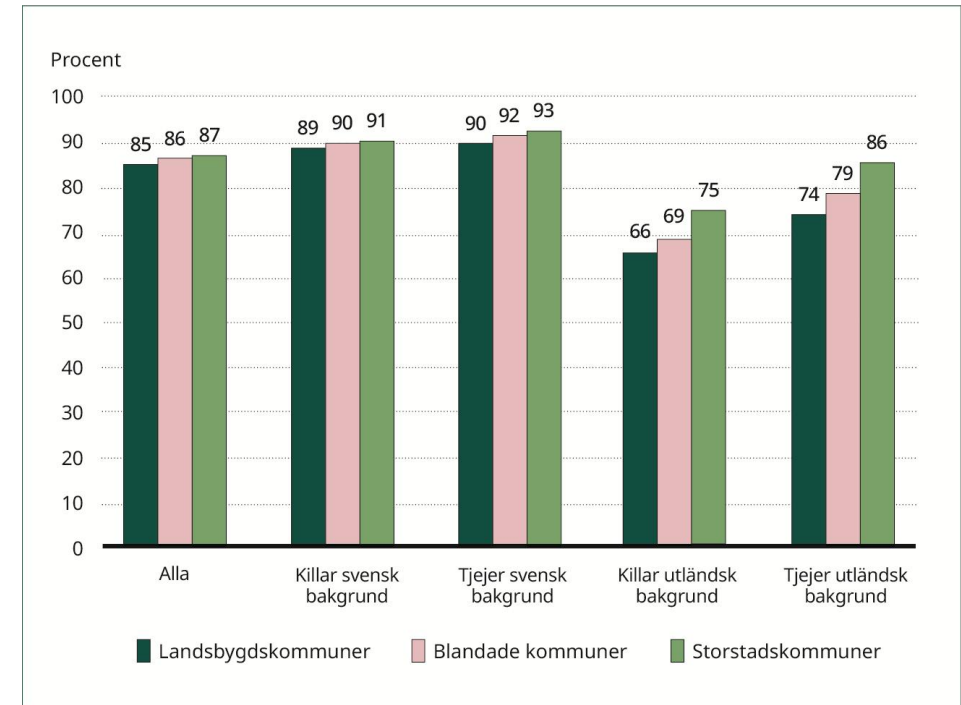
- Bland unga i landsbygdskommuner är det något högre andel som inte får gymnasiebehörighet
- Ungefär lika många börjar ändå gymnasiet oavsett kommuntyp
- Men i landsbygdskommuner är det högre andel som går introduktionsprogram

Andel som går introduktionsprogram, av alla unga som går första året på gymnasiet. År 2021. Beräkningsunderlag: 115,958 individer

Examen grundskola + gymnasium

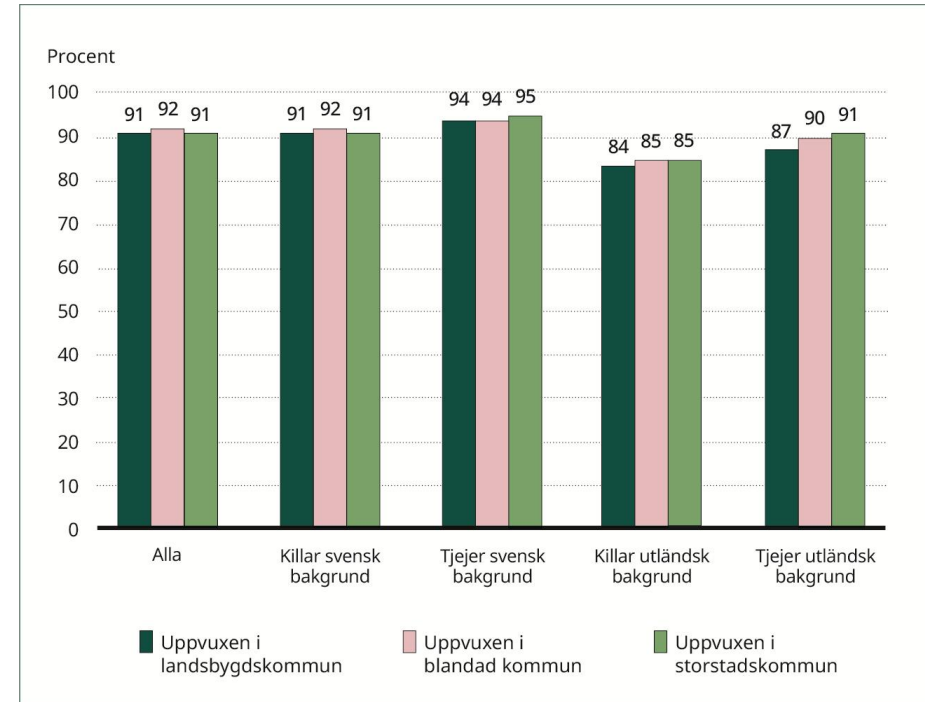
- ↓ Bland unga i landsbygdskommuner är det något högre andel som inte får gymnasiebehörighet
- ↓ Ungefär lika många börjar ändå gymnasiet oavsett kommuntyp
- ↓ Men i landsbygdskommuner är det högre andel som går introduktionsprogram
- ↓ I landsbygdskommuner är det lägre andel som tar examen inom 4 år

Andel som tar examen inom fyra år, av alla som påbörjade gymnasiet år 2017, oavsett ålder. Beräkningsunderlag: 108,141 individer.

Examen grundskola + gymnasium

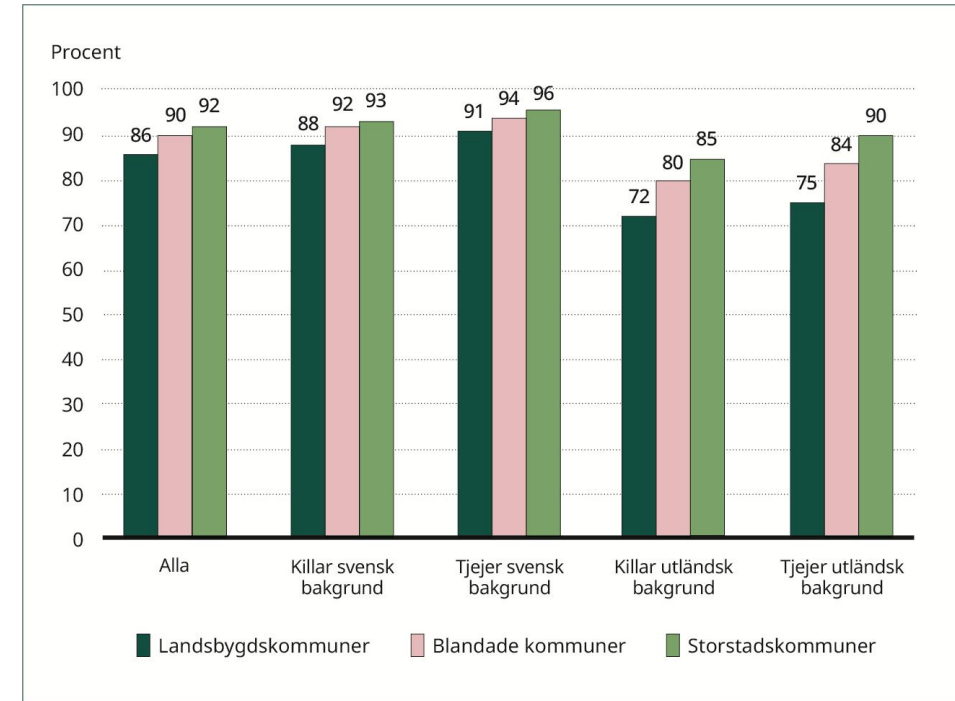
- ↓ Bland unga i landsbygdskommuner är det något högre andel som inte får gymnasiebehörighet
- ↓ Ungefär lika många börjar ändå gymnasiet oavsett kommuntyp
- ↓ Men i landsbygdskommuner är det högre andel som går introduktionsprogram
- ↓ I landsbygdskommuner är det lägre andel som tar examen inom 4 år
- ↓ Men vid 25 års ålder har unga som vuxit upp i landsbygdskommun "hunnit ifatt" unga från de andra kommuntyperna

Andel unga som vid 25 års ålder har minst gymnasieutbildning eller högre bland unga som vid 16 år bodde i en viss kommuntyp. År 2021. Procent
Beräkningsunderlag: 100,175 individer.

Examen grundskola + gymnasium

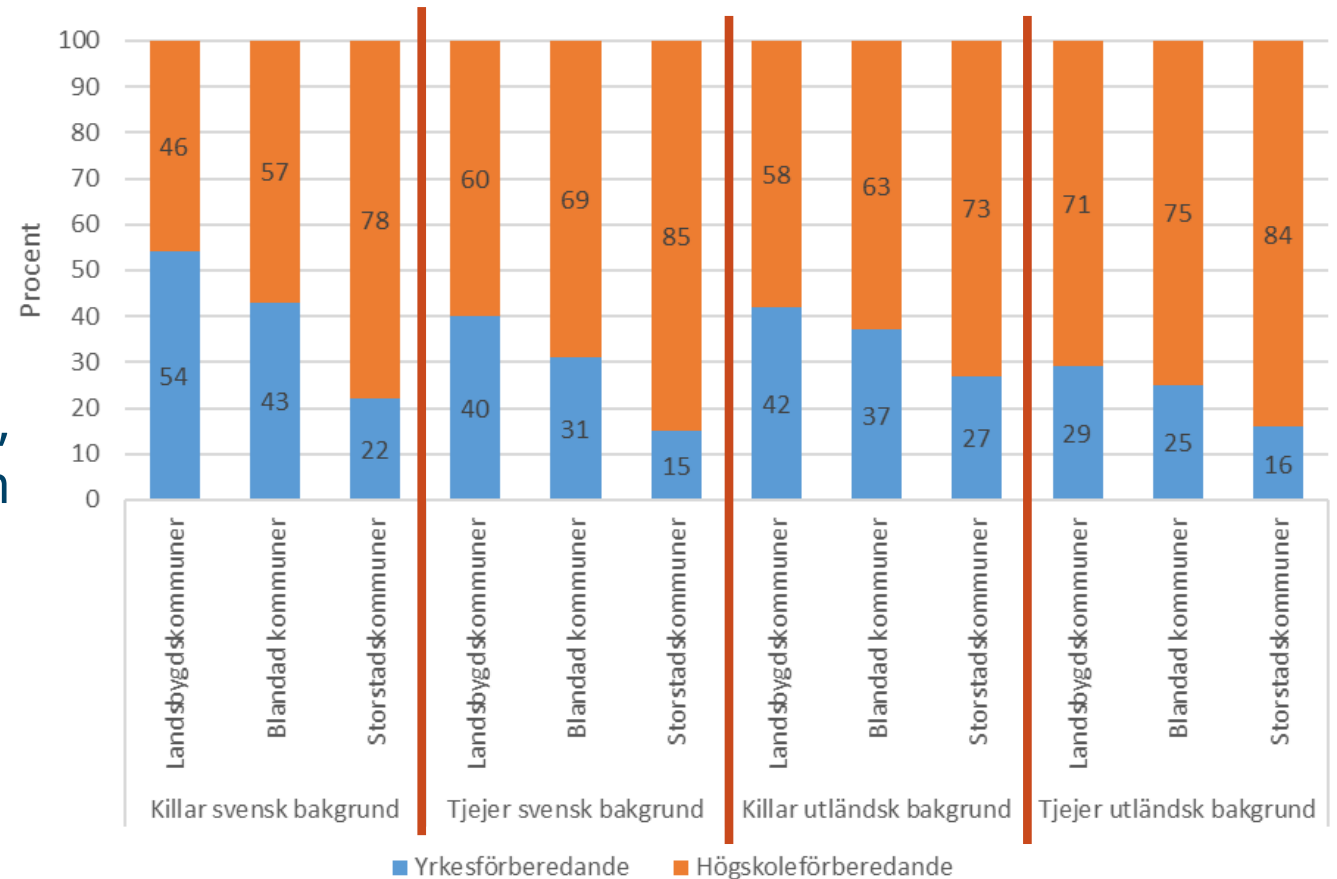
- ↓ Bland unga i landsbygdskommuner är det något högre andel som inte får gymnasiebehörighet
- ↓ Ungefär lika många börjar ändå gymnasiet oavsett kommuntyp
- ↓ Men i landsbygdskommuner är det högre andel som går introduktionsprogram
- ↓ I landsbygdskommuner är det lägre andel som tar examen inom 4 år
- ↓ Men vid 25 års ålder har unga som vuxit upp i landsbygdskommun "hunnit ifatt" unga från de andra kommuntyperna
- ↓ Men bland unga **som bor i landsbygdskommun** är det lägre andel med gymnasieexamen
 - Pga de med examen flyttar i högre grad från landsbygdskommuner
 - Och pga unga som invandrar till Sverige efter 16 års ålder bor i högre grad i landsbygdskommun om de saknar examen

Andel unga som har minst gymnasieutbildning eller högre bland unga som vid 25 års ålder bor i en viss kommuntyp. År 2021.

Programval gymnasium

- I landsbygdskommuner vanligare att gå yrkesprogram
- Det ger dem, enligt Skolverkets analys, goda möjligheter på arbetsmarknaden direkt efter gymnasiet

Programval bland alla som går ordinarie program på gymnasiet oavsett ålder. År 2021. Procent. Beräkningsunderlag: 318,795 individer .

Eftergymnasiala studier

- Unga 20-25 som **bor i** landsbygdskommuner läser i lägre grad på högskola/universitet
- ...men i högre rad på Komvux, SFI och annat
- I viss grad gäller detta unga som fortfarande går gymnasiet
- Unga som **vuxit upp i** landsbygdskommun läser i lägre grad vidare på universitetet (men skillnaden är inte lika stor som skillnaden utifrån vilken kommuntyp de **bor i**)
- Unga som har gymnasieexamen och/eller läser på högskola flyttar oftare från landsbygdskommuner

Unga och arbete i landsbygdskommuner

- I landsbygdskommuner är unga i högre grad sysselsatta och har en årsinkomst som motsvarar ungefär ett heltidsarbete, jämfört med unga i andra kommuntyper.
- Det gäller dock inte tjejer med utländsk bakgrund, de har högre sysselsättningsgrad i storstadskommuner.
- Att ha jobb samtidigt som gymnasiestudier är vanligast i landsbygdskommuner.
- Att vara utanför både arbete och studier är något vanligare i landsbygdskommuner men skillnaden är liten och beror till stor del på att dessa unga oftare blir kvar i hemkommunen.

För att göra landsbygder bättre för unga att bo i, stanna i och återvända till behöver beslutsfattare se över, följa upp och utveckla utjämnande system när det gäller bland annat:

- tillgång till fritidsaktiviteter och kulturaktiviteter
- tillgång till service (som vård och kollektivtrafik)
- fysisk hälsa och funktionsnedsättningar
- tillgång till gymnasieskola med nationella program
- stöd att välja och genomföra utbildning
- ungas delaktighet och inkludering.

Unn-Doris K. Bæck

UIT – Norges arktiske universitet

UiT Norges arktiske universitet

Forskning om barn og unge i distriktene

Forskerverksted om barn og unge i distrikts-Norge

19. november 2025

Unn-Doris K. Bæck

UiT Norges arktiske universitet

<http://site.uit.no/rured/>

Research and Innovation in the Educational Sector – FINNUT

RUR-ED Spatial Inequalities and Spatial Justice in Education

The RUR-ED project raises the question of the causes behind systematic variations in academic performance between students residing in rural versus urban areas. The project also opens up for a discussion of how we can ensure a spatially just education system.

Forskningsinnretning:

- Flermetodisk (og interdisiplinært)
- Flere analysenivåer
- Kontekstualisering

For mer informasjon om min forskning: <https://site.uit.no/baeck/>

uit.no/research/edu-nor

Education and Social Sustainability in the High North

26.03.2025

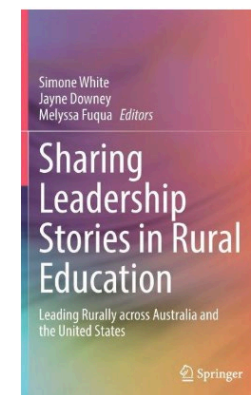
EDU-NOR
Research group
seminar:
Educational
Isolation: Can a
school's place
limit its access
to resources?

17.03.2025

EDU-NOR
Research
Seminar:
Academic life in
transition:
Insights from a
liberal university
in the United
States – March
17 2025

19.09.2024

Open seminar:
"Place-Serving
Leadership in
Rural Education:
Principles of
Practice to Lead
Rurally"

UiT – distriktsfokus i utdanningene

- Helseprofesjonene
- Lærerutdanningene
- I disiplinfagene – sosiologi, filosofi, statsvitenskap etc
- Samisk og kvensk

Distriktsfokus i lærerutdanningene

- Lærermangel
- Praksis i små distriktsskoler
- Utviklingsprosjekter
- Skape bevissthet rundt stedets betydning for det som skjer i skolen

Oppfølgingsordningen

Kunnskapsdepartementet har følgende tre overordnede mål for kunnskapssektoren:

1. Kunnskap legger grunnlag for demokrati, velferd, omstilling og bærekraft
2. Samfunnet og arbeidslivet har tilgang på relevant kompetanse
3. Kunnskapssektoren utjevner sosiale og geografiske forskjeller

Ansvar for kvalitets- og kompetanseutvikling ligger hos lokale myndigheter, men kommuner og fylkeskommuner som ikke får til ønsket utvikling på egen hånd skal få støtte og oppfølging fra staten – Meld St 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen.

Oppfølgingsordningen

Hvilke kommuner deltar i ordningen?

Det er kommuner og ikke enkeltskoler som deltar i oppfølgingsordningen. Vi identifiserer kommuner som faller under nedre grense for kvalitet, basert på indikatorer innen læringsmiljø og læringsutbytte:

Elevundersøkelsen 7. og 10. trinn

- Mobbing
- Støtte fra lærer
- Motivasjon

Nasjonale prøver 5. og 8. trinn

- Andel elever på mestringsnivå 1 i lesing
- Andel elever på mestringsnivå 1 i regning

Grunnskolepoeng

- Grunnskolepoeng etter 10. trinn

Vi beregner risikopoeng på de forskjellige indikatorene som et grunnlag for å sette en nedre grense for kvalitet. Det er definert en nasjonal grense (gjennomsnitt) og en absolutt nedre grense på hver indikator.

UiT Norges arktiske universitet

Takk for oppmerksomheten!

Unn-Doris K. Bæck

Ingunn Marie Eriksen

Nova – Oslo Met

FUTURE
CHALLENGES
IN THE NORDICS

Ny, nordisk forskning om distriktssungdom - og kunnskapsbehovet framover

Ingunn Marie Eriksen, NOVA OsloMet
For Distriktssenteret, 19. nov 2025, Gardermoen

- 1: Ny forskning fra nordisk bygdeforskningsprosjekt**
- 2: Identifiserte kunnskapsbehov**

Prosjektet Funore: “The Future of Nordic Youth in Rural Regions: A Cross-national Qualitative Longitudinal Study in four Nordic Countries” (2022–2026)

- Samarbeid mellom fire pågående kvalitative longitudinelle studier
- Fire land: Norge, Danmark, Sverige og Finland
- 196 unge mennesker / unge voksne (født 1998–2005)
- Oppvokst i 10 ulike distriktsregioner i Norden
- University of Jyväskylä, Finland: Kaisa Vehkalahti (PI), Helena Ristaniemi, Lauri Julkunen
- University of Umeå, Sweden: Prof. Maria Rönnlund, Associate Prof. Aina Tollefsen
- Rockwool foundation, Denmark: Professor Jeanette Østergaard
- Oslo Metropolitan University, Norway: Research professor Ingunn Marie Eriksen
- University of Eastern Finland: Senior Lecturer Päivi Armila

Fersk antologi: Growing up rural

- Basert på Funore-prosjektet med longitudinelle studier fra fire nordiske land
- Ungdomsforskning har lenge prioritert urbane fenomener – ofte framstilt som universelle og uavhengige av sted og tid.
- Det er behov for et **skifte i perspektiv**: Ungdom i rurale områder lite forstått og forsket på.
- Dybdeintervjuer over tid gir innsikt i liv, verdier, framtidsplaner og livsløp
- I boka har vi en ambisjon om å utfordre narrativet om fraflytting og marginalisering, «mobilitetsimperativet», for bygdeungdom: «Man må flytte for å lykkes». Skaper stigma rundt de som blir igjen
- Boka viser at mobilitet er kompleks og dynamisk – preget av gjentatte valg og forhandlinger
- Anerkjenner strukturelle utfordringer, viser sterke bånd til natur, familie og lokalsamfunn

Growing Up Rural

Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries

Edited by
Kaisa Vehkalahti
Ingunn Marie Eriksen
Jeanette Østergaard

OPEN ACCESS

palgrave
macmillan

Fersk antologi: Growing up rural

- Del 1 om metode og teori, med ungdomsforskere i verdensklasse, som Rachel Thomson, Hernan Cuervo, Joanna Wyn og Julie McLeod
- Del 2 formidling fra Funore-studien fra alle fire land, inkludert flere kapitler med samarbeid på tvers av Norden
- Norden som kontekst: Velfungerende velferdsstater, med liknende tilgang til utdanning, helse og sosiale tjenester og nasjonale strategier for rurale områder, med lokal tilpasning. Store rurale områder, betydelig andel av befolkningen bor ruralt
- Mangfold og variasjon i utvalget: Studiens ulike steder fra Sápmi i nord til landbruksområder i sør representerer ulike typer ruralitet – fra områder nær byer til svært avsidesliggende strøk
- Innsikt i hvordan ungdomsliv formes av sted, tilgjengelighet og lokale forhold
- Gir et bredt og nyansert bilde av det å vokse opp i rurale nordiske regioner
- Smakebiter på noen av kapitlene følger

Boka er open access og kan lastes ned her, enten hele eller enkeltkapitler:

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-96-7127-4>

Armila et al: «Rural Leisure Time in the Making: Self-Created Youth Activities and Leisure Time in Sparsely Populated Rural Finland»

- Ungdomskulturer i finsk landsbygd: unge skaper egne fritidsaktiviteter
- DIY (Do It Yourself) – alene
- DIT (Do It Together) – sammen
- Få organiserte tilbud og lange avstander ansporer til kreativitet og initiativ til egne aktiviteter
- Offentlige og halv-offentlige steder (bygdelokaler) omformes til ungdomsarenaer
- Andre rom for egenorganisert fritid: Hjemmet, naturen, digitale fellesskap
- Noen steder (hytter, garasjer) kan bli stigmatisert - moralske konflikter i lokalsamfunnet
- Ungdomsrom er sjelden åpne for alle, uuttalte mekanismer for inkludering/ekskludering
- Sosial ekskludering i små samfunn kan være mer absolutt enn i byer
- Digitale fellesskap gir nye muligheter, men motvirker sjelden lokal ekskludering

Smette og Hegna: «Understanding Rural Young Women's Pathways Towards Settledness in Norway: A Longitudinal Perspective»

- Om utdanningsvalg, karriere og kjønn
- Nyanserer mobilitetsimperativet i ungdomsforskningen
- Retter særlig oppmerksomhet mot unge kvinner
- Kvinner ofte fremstilt som de som «forlater» bygda (Dahlström, 1996)
- Unge menn studert med fokus på yrkesfaglige valg, knyttet til lokale, maskuline yrker (Johansson, 2016)
- Introduksjon av begrepet **settledness**. Tilstand der det er mulig å se for seg et liv på stedet, kort og lang sikt. Ligner Hartmut Rosas begrep resonans: Handler om å oppleve en meningsfull forbindelse til omgivelsene (Rosa, 2019)

Eriksen et al: «Trajectories of Belonging Among Nordic Rural Youth: Strengthening, Weakening, or Conflicting Belonging over Time»

- Tilhørighet har flere dimensjoner. For ungdom på landsbygda er tre særlig viktige:
 - 1. Sosial dimensjon – handler om inkludering og ekskludering i lokalsamfunnet, og er gjenstand for kontinuerlige forhandlinger.
 - 2. Materiell dimensjon – knyttet til sted og rom, og følelsen av tilknytning til landskap og fysiske omgivelser.
 - 3. Kulturell dimensjon – handler om tilknytning til livsstil, verdier, tradisjoner, kulturarv og lokal historie.
- Tre vanlige utviklingsbaner for tilhørighet over tid, og undersøker hvordan de tre dimensjonene – sosial, materiell og kulturell – flettes sammen i ungdoms liv.
- Disse samspillene påvirker hva unge på landsbygda streber etter, hva de oppfatter som et godt liv, og hvordan de klarer seg.
- Ungdoms skiftende følelse av tilhørighet former deres langsiktige livsløp – ikke minst om de blir værende eller flytter, og hvorfor.

Tre dimensjoner av tilhørighet

1 Social

- Family, Friends
- Membership in local community
- Sense of 'fitting in' – or being different, excluded

3 Socio-cultural

- Rural lifestyles, values, intergenerational traditions, dialect, local histories
- Often defined in opposition to the urban – proud to be rural

2 Material

- Attachment to the nature, landscape
- Practical skills related to use of the land and to out-of-doors activities
- Not as easily translatable into urban context as other type of resources such as formal educational credentials

- For de ungdommene som vi over tid så at opplevde **sterkere tilhørighet til lokalsamfunnet**, var alle tre dimensjoner av tilhørighet til stede for å støtte overgangen til voksenlivet i rurale områder:
- Sosial: Sterke sosiale nettverk
- Materielt: Stedstilknytning, rurale «hobbyer»
- Kulturelt: Verdsetting av lokale verdier, tradisjoner og livsstiler – kritisk til urbane livsstiler
- Dimensjonene kan ikke skilles fra hverandre, de var flettet sammen
- Flertallet hadde etnisk majoritetsbakgrunn, med foreldre som var bønder eller i yrker innen arbeider- eller lavere middelklasse.
- De hadde stabile livsbaner gjennom ungdomstiden, med en tydelig vei mot en fremtid i lokalsamfunnet eller regionen.
- Kjønnsmønstre var tradisjonelle og stabile.

Sterkere tilhørighet

- For de ungdommene som vi over tid så at opplevde **svakere tilhørighet til lokalsamfunnet**:
- Ulike dimensjoner av manglende tilhørighet virket sammen og svekket tilhørigheten over tid, og trakk ungdom bort fra lokalsamfunnet:

Sosialt: Ensomhet, familieproblemer

Kulturelt: Følelse av å ikke passe inn, kritikk av lokalsamfunnets tette struktur

Materielt: Ingen trøst fra naturen

- Dette gjaldt særlig jenter og ungdom med migrasjonsbakgrunn.
- Livsbanene var smertefulle og ensomme, i motsetning til normene i lokalsamfunnet og familien.
- Vanlig løsning var å «bare flytte» – men dette er ikke alltid mulig!
- Å flytte til urbane områder krever ressurser som skoleprestasjoner, penger eller nettverk.
- I små lokalsamfunn kan sosial ekskludering være mer absolutt enn i byer. Digitale fellesskap gir nye muligheter, men erstatter sjelden lokal tilhørighet. Manglende tilhørighet kan påvirke trivsel og være en sterk driver for fraflytting.

Svakere tilhørighet

- En del av ungdommene hadde en komplisert eller vanskelig **tilhørighet til lokalsamfunnet**.
- Ulike dimensjoner av tilhørighet i konflikt med hverandre:
- F.eks: Sterk materiell tilhørighet, men sosial ensomhet, eller sterke generasjonsbånd, men følelse av å ikke passe inn i lokalsamfunnets normer og forventninger
- Disse livsbanene er utfordrende, særlig når det gjelder den sosiale og kulturelle dimensjonen av tilhørighet.
- Mulige løsninger er mindre tydelige og mer kompliserte, og krever forhandlinger eller strev – for eksempel å flytte for studier eller arbeid
- Noen utviklet en «dobbel identitet» relativt enkelt – hvis de hadde ressursene til det. Andre følte seg fanget mellom dårlige alternativer.
- Manglende ressurser – akademiske, økonomiske og sosiale – begrenser valgmulighetene.
- Flere hadde en historie preget av mobbing, vold eller familievold.

Komplisert tilhørighet

Kunnskapsbehov 1

- Om man vil bli eller reise er politisk og samfunnsmessig viktig, men lite forstått – særlig betydningen av kjønn og klasse
- Vi vet fra før (Eriksen & Andersen 2021, 2023) at en del av jentene har det dårligere jo mindre sentralt de bor. De største og alvorligste ulikhetene vi har funnet, handler om større grad av mobbing og dårlig selvilde
- Det er arbeiderklassejenter med få sosioøkonomiske ressurser som sliter mest, og det er også disse som i størst grad ønsker å flytte fra kommunen når de blir eldre – mot det man tidligere har antatt. Men hva skal disse jentene med få ressurser og kanskje uten høyere utdanning gjøre andre steder?
- **Kunnskapsbehov: Hva skjer med disse jentene som ville vekk når de blir eldre?**
Reiser de eller blir de - og hvordan går det med dem, trivsel, karriere, familie etc?

Kunnskapsbehov 2

- Det er en mindre andel av ungdommer som opplever psykiske helseplager i distriktene enn ellers i landet
- Paradoks når mobbing, lavt selvilde etc er mer utbredt.
- **Kunnskapsbehov: Hvorfor er det mindre psykiske helseplager blant unge i distriktene enn i urbane strøk?**
- Hypotese: Handler det om at psykisk helse-målene i Ungdata primært har sammenheng med prestasjons- og skolepress (Bakken, Sletten, & Eriksen, 2018; Eriksen, Sletten, Bakken, & von Soest, 2017)?

Kunnskapsbehov 3

- I rurale strøk kan man risikere en annen type marginalisering enn i byene som ung. Særlig sårbar fase er overgangen fra utdanning til jobb og voksenliv
- Men vi vet lite om den overgangen for bygdeungdom
- Mye forskning på «utsatt voksenliv» for dagens ungdom, dvs at de får være unge lengre – men dette gjelder sannsynligvis primært for by-ungdom. Det er mest forskning på byungdom og deres overganger, men svært lite utforsket for bygdeungdom hvordan og når overgangen til voksenlivet inntreffer. Det er imidlertid mye som tyder på at denne overgangen skjer mye tidligere i livet enn den gjør for ungdom i byene.
- **Kunnskapsbehov:** Hva innebærer det å bli voksen på bygda? Hva slags konsekvenser får det at (om) timingen på voksenlivet inntreffer tidligere på bygda enn i byen, for deres livssjanser (økonomi, helse, trivsel, karriere)?

Referanser

- Eriksen, I. M., & Andersen, P. L. (2023). The gendered district effect: psychosocial reasons why girls wish to leave their rural communities. *Journal of Youth Studies*, 1-17. doi:10.1080/13676261.2023.2270523
- Eriksen, I. M., & Andersen, P. L. (2021). Ungdoms tilhørighet, trivsel og framtidsplaner i Distrikts-Norge: En flermetodisk analyse av betydningen av bosted, kjønn og sosioøkonomiske ressurser. NOVA-rapport 2/21
- Eriksen, I. M. & Vehkalahti, K. (2025) «Cross-contextual Temporal Analysis: Experiences with Collaborative Analyses of Qualitative Longitudinal Data from Four Countries». I: Growing Up Rural: Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries (red. Vehkalahti, K., Eriksen, I. M. & Østergaard, J). Singapore: Palgrave MacMillan
- Eriksen, I., Vehkalahti, K., Ristaniemi, H., Rönnlund, M., Tollefsen, A., Østergaard, J. & Armila, P. (2025). «Trajectories of Belonging Among Nordic Rural Youth: Strengthening, Weakening, or Conflicting Belonging over Time». I: Growing Up Rural: Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries (red. Vehkalahti, K., Eriksen, I. M. & Østergaard, J). Singapore: Palgrave MacMillan
- Farrugia, D. (2016) The Mobility Imperative for Rural Youth: The Structural, Symbolic and Non- Representational Dimensions Rural Youth Mobilities. *Journal of Youth Studies* 19 (6): 836–851. <https://doi.org/10.1080/13676261.2015.1112886>.
- Smette, I. and Hegna, K. (2025). «Understanding Rural Young Women's Pathways Towards Settledness in Norway: A Longitudinal Perspective». I: Growing Up Rural: Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries (red. Vehkalahti, K., Eriksen, I. M. & Østergaard, J). Singapore: Palgrave MacMillan
- Rönnlund, M., Tollefsen, A., Eriksen, I., Ristaniemi, H., Vehkalahti, K., Østergaard, J. & Armila, P. (2025). «Rural Nordic Youth's Transition to Upper Secondary School: Challenges and Dilemmas». I: Growing Up Rural: Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries (red. Vehkalahti, K., Eriksen, I. M. & Østergaard, J). Singapore: Palgrave MacMillan
- Østergaard, J., Eriksen, I., Rönnlund, M., Vehkalahti, K., Ristaniemi, H., Armila, P. & Tollefsen, A. (2025). «Young People's Projective Imagination Growing Up in Rural Nordic Countries». I: Growing Up Rural: Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries (red. Vehkalahti, K., Eriksen, I. M. & Østergaard, J). Singapore: Palgrave MacMillan

A large, stylized blue cloud graphic with a small tail at the bottom right. The word 'TAKK' is written in large, bold, white capital letters across the center of the cloud.

TAKK

The Future of Nordic Youth in Rural
Regions: A Cross-national Qualitative
Longitudinal Study in four Nordic
Countries

<https://www.funore.org/>

Ingunn Marie Eriksen, NOVA OsloMet
Kaisa Vehkalahti, University of Jyväskylä
Helena Ristaniemi, University of Jyväskylä
Maria Rönnlund ,Umeå University
Aina Tollefsen, Umeå University
Jeanette Østergaard, The Rockwool
Foundation

Spørsmålsrunde - 10 min

Pause til 10:40

Daniel Weiss

Nordlandsforskning

Forskerverksted hos Distriktssenteret – Barn og unge i distriktene

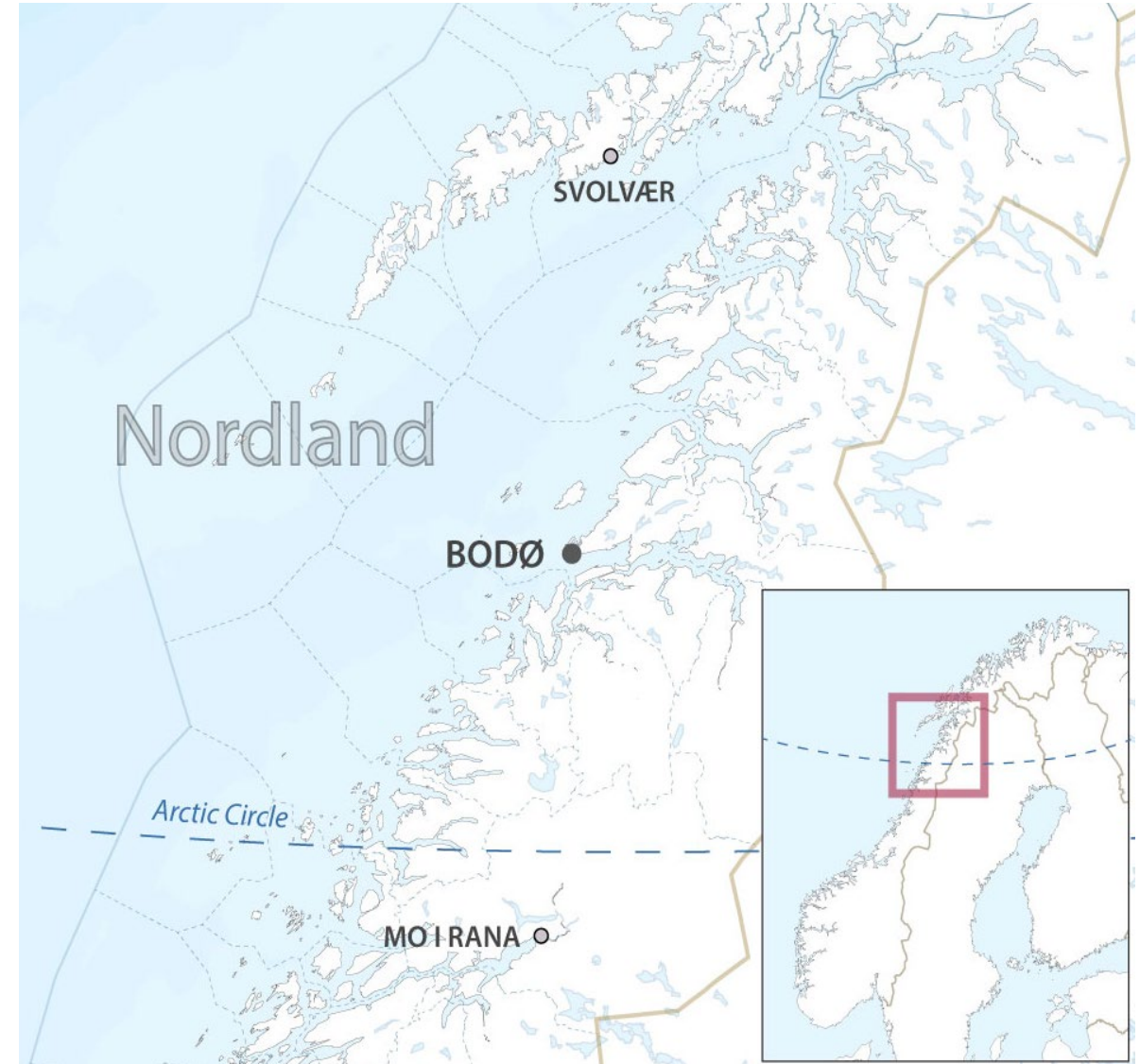
Daniel Weiss, Phd Samfunnsmedisin
Seniorforsker, Nordlandsforskning

Forskningsfelt: ungt utenforskap og inkludering, psykisk helse, folkehelse, lokal samfunnsutvikling, teknologi og innovasjon

Hvem er Nordlandsforskning?

- Selvstendig **samfunnsvitenskapelig** forskningsinstitutt
- Eneste med både eierskap og hovedkontor i Nord-Norge
- Etablert i 1979
- Hovedkontor Bodø, avdelingskontorer i Svolvær og Mo i Rana + Oslo
- 42 ansatte
- Forsker på:
 - Bærekraft
 - Omstilling & **lokalsamfunn**
 - **Velferd, helse og oppvekst**

Oversikt prosjekter på barn og unge (i distriktene?)

Skole

**Utenforskap/
inkludering**

Oversikt prosjekter på barn og unge (i distriktene?)

1. Skole (fravær, gjennomføring, struktur/sentralisering)

- Raus - Reduksjon Av Utfordrende Skolefravær (RFF, 2022-25)
- FOU prosjekt om skolenedleggelser (Kunnskapsdept., 2025-26)
- Evaluering av Steigenmodellen (Nordland FK, 2021-22)
- SchoolAbsence
- Kunnskapsgrunnlag skolestruktur/barns beste (Trøndelag Fylke, 2024-25)

Oversikt prosjekter på barn og unge (i distriktene?)

2. Utenforskap/inkludering («utsatt NEET», arbeid, utdanning, bolig)

- YOUTH - Youth Outside work and education: Understanding Traits and Hurdles (NFR, 2025-29)
- Ungt utenforskap i Midt-Troms (Troms Holdning, 2024-26)
- Ungt utenforskap NFK pilot evaluering (Nordland FK, 2025-27)
- HousYoung - Onboarding transitional housing for young inclusion (NFR, 2024-28)

Oversikt prosjekter på barn og unge (i distriktene?)

3. CAP - complexity of coercion in
child and adolescent psychiatry
(NFR, 2021-26)

Youth Outside work and education: Understanding Traits and Hurdles (YOUTH)

- Bygges på forprosjekt (Bidrag ved RFF)
- Partnere: Nordlandsforskning, Nord Universitet, Høgskolen i Molde, VIVE (Danmark), Nordland FK, Møre og Romsdal FK, NAV
- NFR: 12mill NOK (4år) / 6,7mill NOK til Nordlandsforskning
- Arbeidspakker:
 - 0 – Data
 - 1 – Definisjon
 - 2 – Risikofaktorer
 - 3 – Unge erfaringer
 - 4 – Forvaltning
 - 5 - Syntese

Forskningsspørsmål fremover: hva trenger vi å vite mer om?

1. **Begreper og forståelser** – Gode intensjoner, men hva og hvem er det vi snakker om?
2. **Barn og unges egne stemmer** – Hva er viktig for de? Hva er det de opplever selv som utfordrende, motiverende og avgjørende?
3. Barn og unges betydning for samfunnet **eller samfunnets betydning** for barn og unge?

Hva kan vi bidra med?

nf@nforsk.no

www.nordlandsforskning.no/

facebook.com/nordlandsforskning

instagram.com/nforsk/

linkedin.com/company/nordlandsforskning

youtube.com/@nforsk

Daniel Weiss

Seniorforsker

dwe@nforsk.no

Natalie Andersen og Elizaveta Vassilieva Barentssekretariatet

Strukturer som virker?

Ungdom, urfolk og framtida for nordlige grenseområder

Forskerverksted, Distriktssenteret – Oslo 19.11.2025

Liza Vassilieva – Ungdomsrådgiver, Barentssekretariatet

Natalie Andersen – Urfolksrådgiver, Barentssekretariatet

Hvem er vi?

- Etablert 1993 – Barentssamarbeidet
- Norsk-russisk folk-til-folk historisk fundament
- Nytt mandat (2024): Nordisk orientering, samfunnsutvikling
- Rundt 40 mill. kr/år (KDD, Kulturdepartementet, BFD)
- Virkeområde: Nord-Norge, Nord-Sverige, Nord-Finland, Sápmi

A photograph of a lighthouse on a cliff overlooking the ocean. The lighthouse is white with a yellow band and a black top. It is situated on a grassy cliff edge. The ocean is blue and the sky is light blue.

Hvorfor ungdom og urfolk?

- Nøkkелgrupper for framtida i nord
- Fraflytting: lite kunnskap om hva som får unge til å bli
- BarentsUng: mobilitet, nettverk, læring
- Urfolksungdom: grensekryssende identitet, språk, kultur

Eksempel:

Generation Barents

- Ungdomskonferanse (BRYC)
- 80 deltakere fra Norge, Sverige, Finland og urfolksmiljø
- Mobilitet og nettverk på tvers av grenser
- Reiser spørsmål om tilhørighet og langsiktige effekter

Eksempel: Riddu Ridđu- festivalen

- Styrker samisk stolthet og deltakelse
- Barne- og ungdomsprogram, kultur og demokrati
- Identitet, tilhørighet og lokal robusthet

Foto: Riddu Ridđu-festivalen

Observasjoner og kunnskapshull

- Lite kunnskap om langtidseffekter av strukturer
- Interreg Aurora: manglende oversikt over livsvilkår
- Behov for innsikt om urfolksområder
- Nordisk asymmetri (mangler motstrukturer)

Problemstilling:

Hvordan påvirker lokale og nordiske samarbeidsstrukturer – som tilskuddsordninger, utdanningstilbud, kultur- og fritidsarenaer og ungdomsdeltakelse – ungdoms og urfolksungdoms valg om å reise, bli eller vende tilbake?

Takk for
oppmerksomheten!

Mer informasjon på: www.barents.no

Kontaktinfo:

- Liza: elizaveta@barents.no
- Natalie: natalie@barents.no

The Norwegian
Barents Secretariat

Ung i Distrikts-Norge

Morten Mediå, Gardermoen, 19.11.25

Ungdommens distriktspanel, 2020-2021

Ungdommens distriktspanel ber om at

1. Vi får tilgang til jobbfellesskap, arbeidserfaring og varierte arbeidsplasser
2. Ungdom skal ha desentraliserte skole- og utdanningsmuligheter
3. Det må bli enklere å komme seg fra A til Å
4. Alle skal ha tilgang til stabilt og sikkert høyhastighets- og mobilnett
5. Virkemidler gjør det enklere å etablere bedrift og få seg bolig
6. Veien til psykisk helsehjelp må bli kortere
7. Vi tar vare på distriktenes attraktivitet med nærhet til naturen
8. Lokalsamfunnene utvikles med møteplasser og lokaler for unge gründere og frivillige
9. Ungdom må få større innflytelse lokalt
10. Beredskapen skal være tilgjengelig og trygg

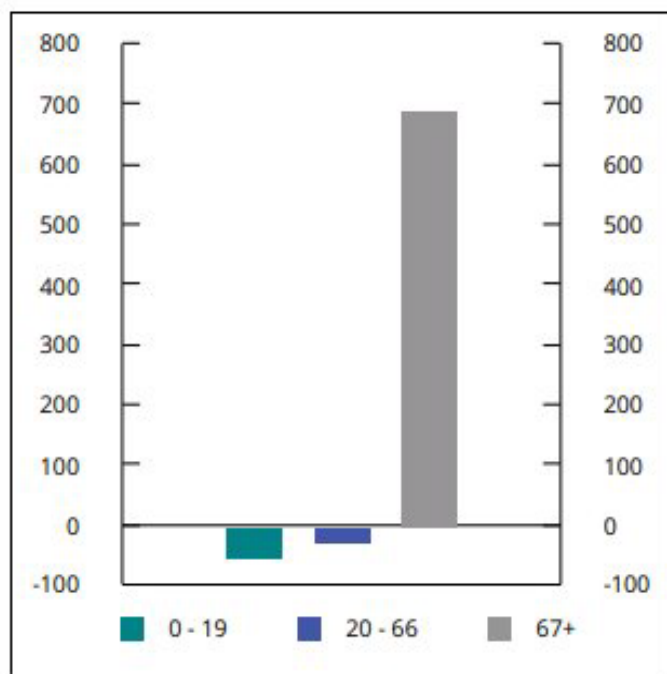
Distriktsmeldingen Meld. St. 27 (2022-2023)

- 1.2 Ungdomen er avgjerande for utvikling i distrikta
- Synliggjøring av hvordan ungdommens 10 råd skal følges opp

Perpektivmeldingen Meld. St. 31 (2023-2024)

- 1.1.1 Kampen om arbeid

Figur 1.2 Endring i befolkning etter aldersgrupper.
1 000 personer. 2024–2060

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

[Meld. St. 31 \(2023–2024\)](#)

Ung i Tokke Handlingsplan 2024- 2034 Kortversjon

Oppfølging av 10 råd fra Ungdommens distriktspanel

Tokke

Kilde. www.tokke.kommune.no

DEBATT

Marit L. Mellingen

Mer forskning på unge i distriktene er nødvendig for å finne tiltak som motiverer dem til å bli værende, mener direktør ved Distriktssenteret Marit L. Mellingen. Foto: Marit Hommedal / NTB

Vi trenger mer kunnskap om unge i Distrikts-Norge

[Vi trenger mer kunnskap om unge i Distrikts-Norge](#)

Ill.foto: Mostphotos

[Vis mer](#)

Kan skolen i distriktskommuner skape bolyst og tilhørighet hos ungdom?

Debatt: Distriktenes dilemma er at ungdom flytter ut av distriktskommuner med stort behov for arbeidskraft.

[Kan skolen i distriktskommuner skape bolyst og tilhørighet hos ungdom?](#)

**Sjå opptak frå webinaret på Distriktssenterets
hjemmeside: [Ung i Distrikts-Norge 2024 –
Distriktssenteret](#)**

1. Gi ungdomsrådet tydelige retningslinjer
2. Lag gode strukturer på ungdomsrådet sitt arbeid
3. Gi ungdomsrådet en fast sekretær og en fast koordinator
4. Gi ungdomsrådet driftsbudsjett som motiverer
5. Gi ungdomsrådet møte- og talerett i kommunestyret
6. Involver ungdomsrådet tidlig i drøftinger av viktige saker
7. Knytt kontakt med de andre ungdomsrådene i regionen
8. Ordføreren må besøke skolene og fortelle om demokrati og medvirkning
9. Ordføreren må invitere klasser og elevråd til kommunehuset for å bli kjent
10. Forankre ungdomsmedvirkningen i kommuneplanens samfunnsdel

UNG²⁵iD

UNG I DISTRIKTS-NORGE

Ung skaparkraft i distrikta

Program

Steinar Fredheim, Merkur-programmet, om butikken si rolle i lokalsamfunnet

Kongsvik Landhandleri og **Samhald Landhandleri**, om å vere ung butikkdrivar og om butikken som bygdesenter

Unge gründerar fra Sogndal, **Dreng** og **Edbox**, fortel si gründerhistorie. Høgskulen på Vestlandet, Kunnskapsparken Vestland og FUS fortel om korleis dei jobbar med ungt gründerkap

Daniel Sowe, Hadsel kommune, om Hadsel kommune som tilretteleggjar

Reidar Milan Hegle, Innovasjon Norge, om unge gründerar og buområde

Lill-Beathe Håpnes, Nord Universitet, om unge gründerar og kjønn, kulturell bakgrunn og geografi

Torbjørn Wekre, Distriktssenteret, om gründerkap i eit distriktsperspektiv

Sara Kveli, Ungt Entreprenørskap, om korleis UE bidreg til å styrke ung entreprenørverksemd

Scenesamtale med oppsummering og vegen vidare

5 råd

- Bygg gründerkultur
- Ha eit godt og tilgjengeleg førstelinjetilbod
- Skap gode møteplassar
- Prioriter tid og pengar
- Sats på entreprenørskap i skulen

**Sjå opptak frå webinarret på
Distriktssenterets hjemmeside:**
5 råd til distriktskommunar om
unge gründerar –
Distriktssenteret

Ønsket resultat

- *Vi har oversikt over pågående og planlagt forskningsarbeid om barn og ungdom i distriktene*
- *Vi har identifisert relevante kunnskapsbehov og prioritert forskningsspørsmål for videre kunnskapsutvikling*

Mål

- Få jobbet fram og få lyst ut en utredning som kan gi oss ny kunnskap som vi igjen kan bruke og spre til kommuner og fylker vi samarbeider med
- Gjerne med en bred vinkling som kan se på sammenhenger
- At flere av de aktørene som deltar på forskerverkstedet ser nytten av å utredet flere temaer som kommer opp på verkstedet
- Generelt sette fokus på tematikken ung i Distrikts-Norge

Spørsmålsrunde - 10 min

Gruppearbeid 12.10-14.10 (inkl. pause)

Spørsmål 1:

- Hvilke tema og tilhørende forskningsspørsmål mener du er viktige å få mer kunnskap om?
- Hvorfor er det viktig å få mer kunnskap om temaet.

Spørsmål 2:

- Hvilke tema og tilhørende forskningsspørsmål mener du er viktigst å prioritere og hvorfor?

Deling i plenum 14.10-14.50

En liten øvelse

- **Hvor bodde du når du var ti år og når du var 20?**
- **Hva var det viktigste for deg når du var 15 år?**
- **Hvilket råd ville du gitt deg selv om du var 15 år i dag?**

Spørsmål 1 (kl 1220-1310 inkl evt benstrekk)

- Hvilke tema og tilhørende forskningsspørsmål mener du er viktige å få mer kunnskap om?
- Hvorfor er det viktig å få mer kunnskap om temaet?
- *Individuelt: 5 minutter*
- *Gruppe: deling i gruppa, 15 minutter*
- *Gruppe: kommentarer/diskusjon, 20 minutter*
- *Evt 10 min pause*

Spørsmål 2 (kl 1310-1335)

- Hvilke tema og tilhørende forskningsspørsmål mener du er viktigst å prioritere og hvorfor?
- *Individuelt: 5 minutter*
- *Gruppe: deling i gruppa, 10 minutter*
- *Gruppe: Kommentarer/diskusjon, 10 minutter*

Spørsmål 3 (kl 1335-1405)

- *Bli enige om noen problemstillinger /tema som er særlig viktige å prioritere nå og begrunn hvorfor er disse særskilt viktige?*

Gruppe, 30 minutter

Gruppeleder styrer ordet!

Pause/benstrekk (Kl 1405 - 1410)

Deling i plenum (1410-1440)

- *Plenum: deling i plenum, 30 minutter*
- *Gruppeleder referer fra gruppearbeidet. 8 min pr gruppe, ca 30 minutter*

Felles oppsummering gruppearbeid (kl 1440-1450)

- *Ca 10 minutter oppsummering/refleksjon:*
- *Gruppe: diskuter på gruppene hva dere har hørt/refleksjoner/tanker/spørsmål, 8 minutter*
- *Plenum: noen siste innspill eller kommentarer? 2 minutter.*

Evaluering – bruk mobil

